

Diarienummer: KS-2024/629

Handläggare: Maria Bergstrand, säkerhetschef

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Trygghetspunkter i Knivsta kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att fastställa Centrum för idrott och kultur (CIK), Adolfsbergsskolan, Högåsskolan, Thunmanskolan, Lagga och Långhundra skola och lokalen Mötesarenan i kommunhuset som trygghetspunkter i Knivsta kommun.

Sammanfattning av ärendet

Fastställda och välkända trygghetspunkter är en viktig del av kommunens beredskap för kris och krig. En trygghetspunkt är en plats som upprättas för att ge stöd till drabbade under samhällsstörningar, såsom omfattande el- eller värmeavbrott. På en trygghetspunkt ska invånare till exempel kunna få information, värma sig, få dryck och mat, ladda mobiler och övernatta. Trygghetspunkter kan även ha en viktig funktion vid storskalig utrymning.

Ärendets uppkomst och historik

Individen har ett ansvar för sin hemberedskap, men kommunen har också ett viktigt ansvar att stödja invånarna vid en samhällsstörning. Vid en kris kommer hjälpen att först gå till dem som bäst behöver den, och de flesta måste vara beredda på att kunna klara sig själva en tid. Ju bättre förberedd individen är, desto större möjlighet har hen också att hjälpa andra och stödja samhället.

Kommunens ansvar inkluderar att upprätta och underhålla trygghetspunkter som kan aktiveras vid behov. Dessa trygghetspunkter ska kunna erbjuda värme, mat, dryck, information och i vissa fall möjlighet till hygien och övernattning.

Historiskt sett har Knivsta kommun, liksom många andra kommuner, haft en rad olika lokaler som potentiellt kan användas som trygghetspunkter. Dessa inkluderar skolor, idrottshallar, äldreboenden och andra kommunala byggnader.

Det försämrade omvärldsläget har satt ytterligare fokus på behovet att utveckla och stärka förmågan att värna civilbefolkningen. Erfarenheter från kriget i Ukraina har visat att det är viktigt med förberedda trygghetspunkter.

Knivsta kommun, ligger strategiskt mellan Stockholm och Uppsala, nära Arlanda flygplats och med genomfart av tungt trafikerade tågspår och E4:an. Det gör att

kommunen har flera extra sårbarheter, vilket understryker behovet av välutrustade trygghetspunkter.

Knivsta kommun har i Program för krisberedskap 2024 – 2027 (KS-2023/517) identifierat behovet av att etablera trygghetspunkter för att stödja invånare vid samhällsstörningar, som en del av kommunens beredskapsplanering. Syftet är att säkerställa att invånarna har tillgång till nödvändiga resurser och information under krissituationer.

Förvaltningen har genomfört en kartläggning av kommunens lokaler för att identifiera vilka som är mest lämpliga att använda som trygghetspunkter, baserat på faktorer som tillgång till värmeförsörjning, reservkraft, och andra nödvändiga faciliteter. Även geografiska aspekter har tagits med i kartläggningen.

Förvaltningen har också involverat andra aktörer, såsom föreningar och organisationer, för att skapa en samverkansstruktur som kan aktiveras vid behov. Detta inkluderar bland annat en överenskommelse med Civilförsvarsförbundet om frivillig resursgrupp för att säkerställa att det finns utbildad personal och resurser tillgängliga vid en kris. Genom att märka ut viktiga punkter i Geosecma, ett GIS-system, har förvaltningen också förbättrat kommunens förmåga att snabbt identifiera och aktivera lämpliga trygghetspunkter vid en kris.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har definierat tre olika nivåer som en trygghetspunkt kan fungera på

- nivå 1 - endast användbar under en kortare tid, exempelvis under några få timmar dagtid
- nivå 2 - trygghetspunkten ska kunna användas av invånarna stora delar av dygnet, dock inte för övernattnig
- nivå 3 - trygghetspunkten ska kunna användas för en dygnetruntvistelse

Det finns ingen entydig beskrivning av hur en trygghetspunkt ska utformas, vad som ska finnas tillgängligt på trygghetspunkten eller var denna ska lokaliseras. Kommunen måste därför kontinuerligt arbeta med att identifiera och förbereda lämpliga lokaler, samt samarbeta med andra aktörer för att säkerställa en effektiv beredskap.

Utredning

Utredningen har genomförts i flera steg för att säkerställa en tillräcklig analys av behovet av trygghetspunkter i kommunen.

Faktainsamling

Förvaltningen har i sitt arbete utgått från MSB:s vägledning om trygghetspunkter samt samlat in information om hur andra kommuner har utformat och implementerat sina trygghetspunkter, vilka resurser som krävs, och vilka utmaningar som kan uppstå.

Samråd med Kommunfastigheter

En kartläggning av kommunens befintliga lokaler har genomförts, tillsammans med Kommunfastigheter, för att bedöma lokalernas lämplighet som trygghetspunkter. Lokaler som skolor, idrottshallar, äldreboenden och andra kommunala byggnader har utvärderats. Arbetet har resulterat i en lista över lämpliga lokaler baserat på kriterier

som möjlighet till uppvärmning, förutsättningar för reservkraft, och andra nödvändiga faciliteter.

Workshopar med berörd personal på tillänkta trygghetspunkter

Under workshopar diskuterar deltagarna scenarier för olika typer av samhällsstörningar och hur trygghetspunkter kan användas för att hantera dessa. Syftet är att skapa konkreta förberedelser och planer för trygghetspunkterna. Arbetet är pågående.

Förankring

För att förankra arbetet har förvaltningen genomfört möten med relevanta verksamheter och förankrat de utvalda trygghetspunkterna i kommundirektörens ledningsgrupp.

Resultat av utredningen

Genomgången har lett fram till ett urval av lokaler/byggnader som skulle fungera som trygghetspunkter. Det behöver finnas trygghetspunkter som kan vara tillgängliga vid olika typer av händelser och dessutom behöver de vara geografiskt spridda över kommunen på ett sådant sätt att de är nåbara för invånarna.

Lämpliga byggnader och lokaler

CIK

CIK är en stor lokal och är dessutom utrustat med kök och sanitet. Att CIK ligger nära spåren är en nackdel om en händelse har med tågspåren att göra. CIK är ett passivhus och förväntas hålla värmen några dagar. CIK har fjärrvärme och är utrustat med ett sprinklersystem. CIK skulle kunna fungera som en trygghetspunkt på nivå 3.

Adolfsbergsskolan

Adolfsbergsskolan är ett passivhus, har sprinkler, fjärrvärme, och skulle kunna fungera som en trygghetspunkt på nivå 3, i mindre skala, förutsatt att det kan samfungera med skolans ordinarie verksamhet.

Högåsskolan

Högåsskolan är ett passivhus, har sprinkler, fjärrvärme, ett väl utrustat kök och skulle kunna fungera som en trygghetspunkt på nivå 3, i mindre skala, förutsatt att trygghetspunkten kan samfungera med skolans ordinarie verksamhet.

Thunmanskolan

Thunmanskolan har ett stort kök och ligger i nära anslutning till kommunens skyddsrum. Skolan skulle i första hand kunna fungera som en trygghetspunkt på nivå 2, förutsatt att trygghetspunkten kan samfungera med skolans ordinarie verksamhet.

Kommunhuset lokal Mötesarenan

Mötesarenan har egen entré och i kommunhuset finns reservkraft. Lokalen skulle kunna fungera som en plats för information, för att få en varm kopp kaffe och ladda sin telefon. Mötesarenan skulle kunna fungera som en trygghetspunkt på nivå 1.

Lagga skola och Långhundra skola

Lagga skola och Långhundra skola skulle kunna fungera som ett alternativ utanför tätorterna. Båda har egen brunn istället för kommunalt vatten. Skolorna skulle kunna fungera som en trygghetspunkt på nivå 2, förutsatt att trygghetspunkten kan samfungera med skolornas ordinarie verksamhet.

Övriga trygghetspunkter

En trygghetspunkt sätts upp efter de behov som finns och kan exempelvis enbart ha funktionen informationspunkt, det vill säga en plats där kommunens invånare kan få information om vad som händer. Informationspunkter kan likväl vara ett tält utomhus. Tält som informationspunkt har testats vid två tillfällen under den årliga beredskapsveckan.

Genom POSOM (Psyiskt och socialt omhändertagande - en central del av kommunens beredskap för att hantera kriser och olyckor) har Knivsta kommun samverkan med Röda Korset och Svenska kyrkan. Båda har egna krisplaner och beredskap med egna resurser vid en större krissituation.

Det finns många föreningar och organisationer i Knivsta som har resurser som skulle vara användbara på olika sätt vid en samhällsstörning och det pågår ett arbete med att få till stånd överenskommelser, bland annat om trygghetspunkter mellan föreningar i Knivsta kommun och kommunen.

Behov av reservkraft och andra resurser

Det har framkommit att flera av de identifierade lokalerna behöver förberedas för inkoppling av reservkraft. Medel finns avsatta i investeringsbudgeten 2025. Vidare utrustningsbehov kommer att tydliggöras i de workshoppar som planeras. Vid större investeringar, som exempelvis reservlösningar för fjärrvärme, kommunikationslösningar mellan trygghetspunkter och kommunhuset eller alternativ internetuppkoppling, kommer medel att äskas i framtida budgetprocesser.

Samverkan med lokala aktörer

Workshops och intervjuer har betonat vikten av samverkan med lokala föreningar och organisationer. Överenskommelser med Civilförsvarsförbundet och andra föreningar har identifierats som kritiska för att säkerställa att det finns tillräckligt med utbildad personal och resurser tillgängliga vid en kris. Kommunens frivilliga resursgrupp (FRG Knivsta) kommer att utbildas och övas för att kunna bistå vid kommunens trygghetspunkter.

Geosecma och GIS-system

Användningen av Geosecma, ett GIS-system, har förbättrat kommunens förmåga att snabbt identifiera och aktivera lämpliga trygghetspunkter vid en kris. Viktiga punkter som kyrkor, bygdegårdar och kommunens trygghetspunkter har märkts ut i systemet.

Utbildning och övning

Utbildning och övning är viktigt inom hela beredskapsområdet, och även trygghetspunkter kommer att inkluderas i Övnings- och utbildningsplan civil beredskap 2024 - 2027 (KS-2023/516).

Rättslig utredning

Lagstöd

Enligt lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, och tillhörande förordning, ska kommuner ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Kommuner och regioner ska därigenom också uppnå en grundläggande förmåga till civilt försvar. Kommunen har ett geografiskt områdesansvar och ska enligt ansvarsprincipen kunna upprätthålla sin samhällsviktiga verksamhet även under störda förhållanden.

Interna styrdokument

Enligt kommunens program för krisberedskap (KS-2023/517) ska kommunen ha etablerade och kända trygghets- och informationspunkter. Programmet fastslår att vid en samhällsstörning, som till exempel ett omfattande el- eller värmeavbrott, är det viktigt att kommunen kan ge drabbade stöd. Kommunens invånare, och personer som vistas i kommunen, ska till exempel kunna värma sig och få information om den inträffade händelsen. I andra fall kan det även finnas behov av att kunna äta, ladda mobiler och övernatta. Trygghets- och informationspunkter behöver vara förberedda och kända.

Konsekvensbeskrivningar

Att ha utpekade trygghetspunkter är en del av den grundläggande beredskapen i en kommun, och syftar till att möta befolkningens behov vid en allvarlig samhällsstörning. MSB rekommenderar att kommunen aktivt kommunicerar vilka platser som, vid behov, kan komma att öppnas som trygghetspunkter.

Att kommunen fastställt vilka lokaler och byggnader som ska kunna fungera som trygghetspunkter innebär ett långsiktigt åtagande. Det innebär att medel för drift och underhåll behöver anpassas samt att andra typer av utvecklingsarbeten eller förändringar behöver ta hänsyn till lokalens eller byggnaden ska kunna ha funktion som trygghetspunkt.

Ekonomiska konsekvenser

Medelför att utveckla kommunens trygghetspunkter finns avsatta i investeringsbudgeten 2025.

Vidare utrustning behov av trygghetspunkterna kommer att tydliggöras i de workshoppar som planeras. Vid större investeringar kommer medel att äskas i framtida budgetprocesser. I övrigt beräknas utvecklingsarbetet rymmas inom ordinarie budgetramar för enheten för säkerhet och beredskap.

Barnkonsekvensanalys

Barnkonsekvensanalys är gjord enligt checklista.

Samlad bedömning

Förvaltningens bedömning är att det har stort värde att kommunen har utpekade och förberedda trygghetspunkter. Trygghetspunkterna är ett långsiktigt åtagande och kräver planering, utrustning, utbildning och övning.

Underlag för beslut och beslutsexpediering

Underlag för beslut

Tjänsteutlåtande, 2024-10-31, Trygghetspunkter

Beslutet skickas till

Akten

Åsa Franzén
Chef kommunledningskontoret

Barnchecklista inför beslut

Alla under 18 år är att betrakta som barn.

1. Påverkar beslutet barn?

Ja Nej

Beslutet påverkar inte barn direkt, men barnperspektivet kommer att inkluderas i arbetet med att utveckla kommunens trygghetspunkter.

2. Hur har barns bästa beaktats?

3. Beskriv eventuella intressekonflikter.

4. Barn tillfrågas vid övergripande fleråriga planer/styrdokument. Har så skett?

Ja

Nej

Inte aktuellt. Beslutet rör inte en övergripande flerårig plan eller ett flerårigt styrdokument.